

Ковальова Ольга Вікторівна,

кандидат юридичних наук

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4555-0172>

ОКРЕМІ ПРОГАЛИНИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто окремі прогалини у нормативно-правовому регулюванні інформаційного забезпечення досудового розслідування в Україні. Вказано, що інформаційне забезпечення досудового розслідування має включати у себе: 1) процес пізнання сторони обвинувачення, котрий дає можливість своєчасно та об'єктивно правильно доказати вину суб'єкта кримінального правопорушення; 2) надання правової допомоги захисником під час досудового розслідування як комплекс заходів та засобів, спрямованих на паралельний пошук та оприлюднення інформації, котра сприяє звільненню особи від кримінальної відповідальності/покарання, або зниження його суворості; 3) факультативна допомога інших учасників кримінального процесу (потерпілого, підозрюваного тощо), котра сприяє доповненню доказового комплексу із конкретного кримінального провадження. Зазначено, що встановлення чіткої кореляції між підрозділами, котрі мають відношення до розслідування, важко переоцінити, оскільки такий баланс дає можливість підходити до кримінального провадження більш об'єктивно та розкривати кримінальні правопорушення у максимально короткі терміни. Саме тому кримінальне процесуальне законодавство є основним нормативно-правовим актом, котрий має встановлювати чіткий алгоритм спільної слідчо-розшукової діяльності. Підсумовано, що всі наявні недоліки нормативного регулювання інформаційного забезпечення досудового розслідування можна поділити на декілька категорій: 1) недоліки, пов'язані із відсутністю узгодженості між нормативно-правовими актами, котрі регулюють різні суспільні відносини; 2) недоліки, пов'язані із рудиментарним підходом законодавця до оцінки кримінального процесуального інструментарію; 3) недоліки, пов'язані із відсутністю чіткої кореляції між нормативно-правовими актами, котрі регулюють діяльність різних підрозділів, котрі здійснюють досудове розслідування; 4) недоліки тимчасового характеру, пов'язані з особливим правовим режимом у державі.

Ключові слова: досудове розслідування, інформаційне забезпечення, кримінальний процес, нормативно-правове регулювання, недоліки, кримінальне правопорушення.

Сучасне українське законодавство не позбавлене прогалин у частині інформаційного забезпечення досудового розслідування. Вказане зумовлене відсутністю чіткої кореляції між прагненнями законодавця та суворими реаліями, котрі потребують значної уваги. Все це призводить до дестабілізації кримінального процесу та ускладнення досудового розслідування кримінальних правопорушень. З огляду на вказане, пропонуємо зупинитись більш детально на окремих прогалинах у нормативно-правовому регулюванні інформаційного забезпечення досудового розслідування в Україні.

Отже, вчені досить аргументовано вважають, що одним з аспектів оновлення і систематизації українського кримінального процесуального законодавства є врівноваження прав сторін у кримінальному провадженні щодо використання спеціальних знань у формі експертизи. Відповідно до редакційно оновлених у 2019 р. статей 242–245 Кримінального процесуального кодексу України експертиза проводиться експертною устано-

вою, експертом або експертами, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту [1]. В Україні склалася така судова практика, коли для суддів висновки експертів слугують опорним підґрунтям написання вироку. І це пов'язано з тим, що спростувати вже проведену експертизу можна тільки іншим експертним висновком, але експерти державних експертних установ, як правило, підтримують попереднього експерта. Надання ж стороні захисту права самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової, дозволить забезпечити законність і справедливість у кримінальних провадженнях. Видається, що врівноваження можливостей сторін в отриманні доказів є обов'язковою умовою реалізації конституційного принципу рівності і змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні їх переконливості (ст. 129 Конституції України) [2]. Ми абсолютно погоджуємось із такою позицією,

оскільки *інформаційне забезпечення досудового розслідування має включати у себе*: 1) процес пізнання сторони обвинувачення, котрий дає можливість своєчасно та об'єктивно правильно доказати вину суб'єкта кримінального правопорушення; 2) надання правової допомоги захисником під час досудового розслідування як комплекс заходів та засобів, спрямованих на паралельний пошук та оприлюднення інформації, котра сприяє звільненню особи від кримінальної відповідальності/покарання або зниження його суворості; 3) факультативна допомога інших учасників кримінального процесу (потерпілого, підозрюваного тощо), котра сприяє доповненню доказового комплексу із конкретного кримінального провадження.

Окрім норм КПК, питання проведення експертизи регулюється відомчим нормативно-правовим актом Міністерства юстиції України – Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень (надалі – Інструкція МЮ) [3]. Для її реалізації і з метою забезпечення єдиного підходу для проведення судових експертиз і підвищення якості їх проведення сформовані і науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень [4]. Але в українському кримінальному процесуальному законодавстві щодо проведення експертизи є й певні прогалини. Зосередившись на наданні сторони захисту прав підозрюваного (обвинуваченого), законодавець випустив з поля зору права потерпілого щодо проведення експертизи. Зокрема, у разі наділення потерпілого правом подавати докази слідчому, прокурору, слідчому судді, суду ці повноваження не набули відображення у ст. 242 КПК «Підстави проведення експертизи», де потерпілий не вказаний серед учасників кримінального провадження, який може ініціювати проведення експертизи під час досудового розслідування. Водночас у разі судового розгляду ст. 332 КПК надає право потерпілому подавати клопотання та ініціювати проведення експертизи за ухвалою суду. Потрібно звернути увагу, що відповідно до ст. 58 КПК потерпілого у кримінальному провадженні може представляти представник – особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником. Адвокат у цьому випадку виступає на стороні обвинувачення, оскільки потерпілий віднесений саме до цієї сторони (п. 19, ч. 1 ст. 3 КПК). Але його роль суттєво відрізняється від ролі органу досудового розслідування, насамперед він захищає права потерпілого, інтереси якого він представляє (відновлення порушених прав та отримання відшкодування заподіяної винною особою моральної, фізичної або майнової шкоди). Як показує слідчо-судова і адвокатська практика, такий вид адвокатської діяльності, як представництво потерпілого, є характерним у складних кримінальних провадженнях, зокрема щодо техногенних катастроф із загибеллю людей (аварій на виробництві, морських, річкових і повітряних суднах), в яких потерпілими виступають досить великі групи людей [5]. Таким чином, на практиці відбувається ситуація, в якій значний відсоток інформації може бути втрачений через ігнорування законодавцем потерпілого як повноцінного учасника кримінального провадження.

У разі призначення експертиз може скластися досить парадоксальна ситуація, коли орган досудового розслідування з певних причин (корупційних, політичних) не зацікавлений у встановленні істини у кримінальному провадженні. Тому окремі службові особи вдаються до штучного створення перешкод у проведен-

ні слідчо-розшукових дій, підтасовки фактів та їх неправильній оцінці з використанням спеціальних знань. У подібних випадках потерпілий (його представник) повинен мати право на ініціювання належного проведення експертиз. Нерідко сторони кримінального провадження в питаннях проведення експертиз мають протилежні цілі. Адвокату рекомендується звертати увагу на формальні моменти – перевіряти законність підстав проведення експертизи, дотримання процесуальних процедур та вимог Інструкції МЮ, науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. Але потрібно визнати, що орган досудового розслідування в питаннях призначення експертиз має значно більше компетенцій, оскільки тільки він наділений правом проведення слідчих дій і має більше можливостей щодо отримання певних об'єктів, потрібних для проведення якісного експертного дослідження. Тому потрібно виходити з того, що здебільшого у разі проведення криміналістичних експертиз (трасологічних, балістичних, наркотичних засобів тощо) сторона захисту не має можливості проявити якусь значущу ініціативу, зокрема у ситуації, коли експертиза проводиться до повідомлення про підозру. Водночас є окремі види експертиз (судово-бухгалтерська, фінансово-економічна, лінгвістична експертиза мовлення тощо), щодо яких одні і ті ж матеріали можуть бути надані експерту як стороною обвинувачення, так і стороною захисту, що надає їй засоби отримання доказів з використанням спеціальних знань [5]. Варто звернути увагу на те, що для адвоката пріоритетним способом захисту є пошук помилок та недоліків у роботі досудового слідства, котрі можуть сприяти уникненню кримінальним правопорушником кримінальної відповідальності або зниженню її меж. У зв'язку із цим усе частішою є практика виклику судових експертів на судові засідання з метою пошуку помилок, визнання доказів недопустимими або створення конфлікту між судовими експертами із різних експертних установ. Саме у зв'язку із цим з метою удосконалення нормативного регулювання інформаційного забезпечення досудового розслідування така прогалина має бути вирішена.

Окремої уваги також заслуговує процедура залучення громадськості до кримінальної процесуальної діяльності. На сьогодні в Україні неврегульованими є процедури використання громадськості (волонтерів), які разом з підрозділами кримінальної поліції ефективно виконують низку інших завдань, зокрема: участь в оперативному (особистому) пошуку шляхом патрулювання території обслуговування; розшук зниклих безвісти; встановлення, розшук та затримання підозрюваних у скоєнні злочину; проведення профілактичних, просвітницьких і виховних заходів серед населення; соціалізація підлітків «групи ризику», безпритульних, постпенітенціарна реабілітація осіб та ін. Більш велике значення для нормативно-правового забезпечення використання громадськості підрозділами кримінальної поліції України у протидії злочинності мають «спеціальні» питання, які або не відобразились у правовому полі, або не повністю врегульовані. До таких питань належать особливості використання громадськості в оперативно-розшукових заходах (негласних слідчих діях) з виявлення та документування злочинної діяльності як: покупців (продавців) під час контрольованої та оперативної закупки; осіб, які безпосередньо здійснюють переміщення товару під час контрольованої поставки; осіб, що надають допомогу у створенні «пасток»

(автомобілів, квартир, купе та ін.); осіб, які імітують отримання неправомірної вигоди; осіб, які імітують надання неправомірної вигоди тощо. Не врегульованими серед них залишаються такі: про необхідність надання таким особам допуску до державної таємниці; про встановлення відповідальності за розголошення відомостей; про матеріальне забезпечення; про відшкодування шкоди, завданої у результаті участі у заходах громадян; про процесуальний порядок отримання згоди осіб на участь у заходах; про визначення ділових якостей суб'єктів громадськості, які беруть участь у заходах; про підстави і порядок перевірки осіб на наявність зв'язків з особами, щодо яких проводяться заходи; про обов'язковість (необов'язковість) участі у заходах виключно громадян України та ін. [5]. Таким чином, нормативно-правове врегулювання залучення громадськості, котра також сприяє удосконаленню інформаційного забезпечення досудового розслідування, дасть можливість позбавити кримінальне процесуальне законодавство рудиментарності, а також ще на крок наблизить українське законодавство до міжнародних та європейських стандартів відправлення правосуддя.

Аналіз сучасної кримінальної процесуальної практики показує, що з набуттям чинності КПК України 2012 р. сталося розбалансування взаємодії між слідчими і працівниками оперативних підрозділів. В Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні (затв. наказом МВС України № 575 від 07.07.2017) була здійснена спроба зберегти раніше вироблені та усталені організаційні форми взаємодії. Зокрема, йдеться про взаємодію за такими напрямками: 1) у разі надходження до органу внутрішніх справ заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагування на них; 2) у разі направлення оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до органу досудового розслідування; 3) у разі створення СОГ для досудового розслідування кримінальних правопорушень; 4) у разі виконання працівниками оперативного підрозділу органу, підрозділу поліції доручень слідчих (дознавачів) про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій; 5) у разі організації взаємодії під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій та виконання заходів забезпечення кримінального провадження; 6) у разі зупинення досудового розслідування; 7) у разі розслідування окремих видів кримінальних правопорушень (назву та наведені положення Інструкції уточнено нами відповідно до внесених законодавчих змін – *О.К.*). Але реалії практичної реалізації положень КПК України 2012 р. показали неможливість ефективної реалізації названих напрямків взаємодії. Значна частина практичних працівників слідчих та оперативних підрозділів відзначають, що в цьому аспекті стало працювати гірше ніж в умовах КПК 1960 р. [6]. Варто звернути увагу, що такий стан справ значно ускладнює досудове розслідування, особливо в частині доказування, котре є однією з основних форм інформаційного забезпечення. Встановлення чіткої кореляції між підрозділами, котрі мають відношення до розслідування, важко переоцінити, оскільки такий баланс дає можливість підходити до кримінального провадження більш об'єктивно та розкривати кримінальні правопорушення у максимально короткі терміни. Саме тому кримінальне процесуальне законодавство є основним нормативно-правовим актом, котрий має вста-

новлювати чіткий алгоритм спільної слідчо-розшукової діяльності.

Особливо акцентованими суб'єктами досудового розслідування були зроблені слідчий та його процесуальний керівник – прокурор. Законодавець наділив їх правом здійснювати традиційно неприродну для них пошукову функцію, що підкреслюється трансформованим поняттям «слідчі (розшукові) дії». Більше того, названі суб'єкти наділені правом ініціювати та проводити і негласні слідчі (розшукові) дії, які за своєю сутністю є реалізацією оперативно-розшукових методів. Водночас співробітники оперативних підрозділів не мають права не тільки здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою (що цілком природно), але й звертатися з таким клопотанням до слідчого судді чи прокурора (ч. 2 ст. 41 КПК). Також потрібно звернути увагу, що, окрім проведення слідчих і негласних слідчих (розшукових) дій, не передбачається можливості проведення будь-яких інших оперативно-розшукових заходів. Таким чином, роль оперативно-розшукової діяльності (а тому оперативного працівника) повністю нівелювалася. Оперативно-розшукове супроводження досудового слідства фактично було вихолощено, оскільки з нього був виключений принцип наступальності, у який закладалася вимога постійного та ініціативного проведення оперативно-розшукових заходів [8, с. 143]. Протягом значного часового проміжку основними функціями прокурора були нагляд та процесуальне керівництво, що було запроваджено з метою уникнення суб'єктивізму у кримінальному провадженні, а також наслідків корупційних інтересів сторін, котрі мають до нього відношення. Наділення прокурора пізнавальною функцією вносить дисбаланс у кримінальний процес, що тягне за собою не тільки перехресну функцій, але і проблеми у поступовому пізнанні особливостей кримінального правопорушення.

На практиці це також призводить до того, що оперативні підрозділи припиняють будь-яку активну діяльність в очікуванні відповідних постанов або окремих доручень слідчого. Слідчі ж, що завантажені надзвичайно великою кількістю зареєстрованих кримінальних проваджень, фактично не в змозі аналізувати кожне з них та визначати завдання оперативно-пошукового характеру. Якщо навіть працівник оперативного підрозділу, не звертаючи уваги на зазначені правові недоліки і суперечності, наважиться на свій страх і ризик проявити ініціативу й реалізувати розумний у конкретних умовах план своїх дій, то він наражається не тільки на визнання нікчемною отриманою ним інформації, але й на небезпеку притягнення до відповідальності за формальне недотримання (порушення) норм кримінального процесуального законодавства. Не сприяє налагодженню ефективної взаємодії між слідчими та оперативними підрозділами й визначений у чинному КПК України статус слідчого, який змушений під час досудового розслідування постійно звертатися до прокурора, узгоджуючи фактично кожне більш-менш важливе процесуальне рішення. Чого варте, наприклад, положення ч. 2 ст. 241 КПК, відповідно до якого освідування особи може здійснюватися тільки на підставі постанови прокурора?! У низці випадків передбачений подвійний контроль за рішеннями слідчого, коли потрібне узгодження з прокурором і звернення з відповідним клопотанням до слідчого судді. Можливо, досить було б однієї інстанції, наприклад, слідчого судді? [9, с. 272]. Ми абсолютно погоджуємось із цією думкою. В цьому контексті виникає результат прагнення законодавця удосконалити

процес досудового розслідування шляхом залучення більшої кількості осіб, що призводить до потенційної втрати реально цінної інформації та ймовірних корупційних ризиків. Особливе занепокоєння викликає переміщення на другий план підрозділів, які відіграють чи не основну роль у інформаційному забезпеченні досудового розслідування, майже у повному обсязі пізнаючи особливості кримінального правопорушення.

Ефективна взаємодія між слідчим і співробітником оперативного підрозділу у справі розкриття злочинів під час досудового розслідування визначається насамперед їх самостійністю в прийнятті рішень щодо питань, віднесених до їхньої компетенції. Тотальна ж залежність від прокурорської волі робить названих суб'єктів звичайними виконавцями, взаємодія яких між собою фактично не має ніякого підґрунтя. Формула щодо здійснення прокурором нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування «у формі процесуального керівництва» (ч. 2 ст. 36 КПК України) є досить лукавою й підлягає перегляду, як і деякі інші повноваження прокурора. Нагальною є потреба в наданні більшої самостійності слідчому в прийнятті процесуальних рішень, усуненню подвійного контролю за окремими його рішеннями й діями. З іншого боку, потрібна «реанімація» оперативно-розшукового супроводження досудового слідства, основу якої становить чітке визначення завдань такого супроводження із забезпеченням можливості прояву ініціативи з боку оперативних підрозділів [9, с. 272]. Отже, фактично, намагаючись створити сучасний кримінальний процесуальний «продукт», законодавець зводить нанівець ті формули, котрі вдало «працювали» протягом останніх десятиліть. Це пояснюється переміщенням акцентів із якості досудового розслідування на кількість вдало розслідуваних кримінальних правопорушень, навіть за рахунок допущення серйозних помилок у їх об'єктивних ознаках та суб'єктах. На нашу думку, прагнення відповідати міжнародним та європейським стандартам досудового розслідування мають полягати у створенні інформаційних платформ, котрі сприятимуть скороченню термінів розслідування та якості інформації, котра набувається у процесі пізнання. Прикладом є запровадження електронного документообігу, що також може мати низку недоліків під час взаємодії різних підрозділів.

У сучасних умовах слідчий має у власному провадженні досить велику кількість кримінальних проваджень, тому треба за допомогою технічних засобів максимально оптимізувати його роботу. Цим питанням приділено увагу в науковій літературі. Так, з метою покращення ефективності роботи слідчого запропоновано використовувати спеціальні програмні пакети автоматизованих робочих місць слідчого «Робоче місце слідчого» (Україна), інформаційно-аналітична система «АРМЕКС» (Україна), у яких реалізується автоматизація складання процесуальних документів у вигляді баз даних із бланками цих документів або у вигляді еталонних їх зразків і переліків питань (обставин), що повинні бути в них відображені [11, с. 245]. Такий підхід спрямовано на спрощення роботи слідчого та його швидкого доступу до необхідних документів по кожному окремому кримінальному провадженню. Більше того, це дає можливість ускладнити несанкціонований доступ до таких документів, якщо у слідчого виникає особиста зацікавленість у порушенні кримінального та кримінального процесуального законодавства.

Однак такі програмні пакети не вирішують питання взаємодії та документообігу між слідчим та проку-

рором-керівником у кримінальному провадженні. Ми вважаємо, що з метою покращення ефективності взаємодії слідчого з процесуальним прокурором доцільно створити окрему електронну систему документообігу або забезпечити функціонування такої у межах ЄРДР. Окрім цього, така система також могла б забезпечувати документообіг між слідчим, прокурором і оперативним підрозділом, наприклад, під час надання доручень оперативному підрозділу та ін. У разі створення автоматизованої системи документообігу під час досудового розслідування вона повинна бути офіційно введена у дію на законодавчому рівні, а її використання варто закріпити у нормах Кримінального процесуального кодексу. Якщо є технічна можливість забезпечити функціонування автоматизованого документообігу в межах ЄРДР, то таке розширення доцільно закріпити у нормах КПК. Треба зауважити, що згідно зі ст. 35 КПК України регламентовано роботу Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи [1], яка полегшує роботу з документами суду, зокрема забезпечує централізоване зберігання текстів вироків, ухвал та інших процесуальних документів; також об'єктивно та неупереджено здійснює розподіл матеріалів кримінального провадження між суддями з додержанням принципів черговості та однакової кількості проваджень для кожного судді; здійснює ще низку функцій. Вивчаючи законодавство зарубіжних країн, варто зазначити, що практика застосування сучасних технологій документообігу має місце у кримінальному процесі та використовується і для полегшення роботи з документами, і під час застосування кримінальних процесуальних дій. Так, у Сполучених Штатах Америки (далі – США), якщо протягом декількох днів місце перебування підозрюваного невідоме, то його дані (ім'я, дата народження, фізичний опис, номер соціального страхування, номер посвідчення водія і характер правопорушення) вносяться до бази даних інформаційного центру (National Crime Information Centre (NCIC)) [11, с. 249]. Дійсно, натеper уже передбачено функціонування спеціальних електронних систем у роботі суддів, котрі через нормативно-правові зміни мають назву єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Остання, своєю чергою, не тільки удосконалює роботу на етапі судового розгляду, а і вдало захищена нормами кримінального законодавства. У зв'язку із цим передбачення аналогічних систем у роботу слідчих та оперативних підрозділів значно би спростило процес досудового розслідування та сприяло би удосконаленню взаємодії між відповідними підрозділами.

Оперуючи даними інформаційного центру, поліціянти мають можливість знайти особу, підозрювану у вчиненні злочину, наприклад, під час будь-якої рядової перевірки транспортного засобу чи особистих документів. Завдяки NCIC поліціант може швидко отримати відповідь на свій запит, яка, своєю чергою, слугує і тимчасовим ордером на арешт розшукуваної особи і є підставою затримання, і оригіналом ордеру [12]. Існування у США високорозвинутої інформаційної системи значно полегшує роботу у сфері розшукової діяльності та взаємодії між поліцією та судом. Використання інформаційно-технічних засобів закріплене в правових нормах законодавства і має офіційний характер. Так, § 850 Penal Code [12] регламентує використання телеграфного ордеру на арешт, а саме працівник поліції, отримавши телеграфну копію ордеру на арешт або електронну копію, що може бути відправлена через будь-який електронний пристрій, має право діяти так, наче він

отримав оригінал ордеру, виданий суддею. Звісно, що такі широкі можливості дій працівника поліції за допомогою інформаційної бази даних значно покращують ефективність і швидкість його роботи. Збір інформації в централізовані бази даних (NCIC) і швидка передача її за місцем вимоги мають велике значення в процесуальній діяльності поліції США. Наявність у Кодексі правової регламентації використання телеграфного ордеру, переданого через будь-які електронні пристрої, безперечно свідчить про високий рівень застосування в процесуальній діяльності інформаційних технологій. Отже, зважаючи на міжнародний досвід, а також позитивну практику роботи ЄРДР й автоматизованої системи документообігу суду, вчені пропонують запровадити автоматизовану систему документообігу під час досудового розслідування (далі – АСД) та законодавчо її закріпити [11, с. 249]. Вважаємо досвід США дуже цінним та гідним для інтегрування у систему інформаційного забезпечення досудового розслідування у нашій державі. Таким чином, створення штучних перепон для взаємодії між підрозділами призводить до втрати або фальсифікації інформаційного забезпечення досудового розслідування. Останнє, своєю чергою, є основним підґрунтям для реалізації завдань кримінального процесу, у зв'язку із чим порушення інформаційного функ-

ціонування рівнозначне порушенню процесу досудового розслідування.

Таким чином, проведене дослідження дозволило підсумувати, що під нормативним регулюванням інформаційного забезпечення досудового розслідування пропонуємо розуміти координацію процесу пошуку, отримання та доступу до доказової інформації в межах регулювання суспільних відносин, які виникають під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, що реалізується за допомоги юридико-технічних засобів із метою захисту сукупності соціальних та державних інтересів.

Всі наявні недоліки нормативного регулювання інформаційного забезпечення досудового розслідування можна поділити на декілька категорій: 1) недоліки, пов'язані із відсутністю узгодженості між нормативно-правовими актами, котрі регулюють різні суспільні відносини; 2) недоліки, пов'язані із рудиментарним підходом законодавця до оцінки кримінального процесуального інструментарію; 3) недоліки, пов'язані із відсутністю чіткої кореляції між нормативно-правовими актами, котрі регулюють діяльність різних підрозділів, котрі здійснюють досудове розслідування; 4) недоліки тимчасового характеру, пов'язані з особливим правовим режимом у державі.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затверджена Наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 № 1950/5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
4. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затверджені Наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 № 1950/5). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
5. Волобуєв А.Ф., Бажанюк В.В. Проведення експертизи за кримінальним процесуальним законодавством України. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/4370/1/arad_law.pdf.
6. Кривошипин В.Г. Актуальні проблеми досудового розслідування. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/424/teoretichni_aspekti_organizaciyi_dosudov.pdf?sequence=2&isAllowed=y.
7. Водько П.П. Фундаментальные положения оперативно-розыскной деятельности Украины нуждаются в корректировке. *Оперативно-розыскная деятельность та кримінальний процес: теоретико-практичний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України* : матеріали міжнарод. наук.-практ. конф. 22–23 квітня 2015 р. Одеса : ОДУВС, 2015. С. 9–12.
8. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розыскної діяльності : монографія. Харків : Золота миля, 2012. 620 с.
9. Волобуєв А.Ф. Проблеми взаємодії суб'єктів досудового розслідування злочинів. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2015. Вип. 3. С. 270–276.
10. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затверджене Наказом Генерального прокурора України від 30.06.2020 № 298. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text>.
11. Ангеленюк М.Ю. Автоматизація документообігу окремих аспектів взаємодії слідчого та прокурора під час досудового розслідування. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ* : зб. наук. праць. Серія «Юридична». Львів. 2017. № 1. С. 244–253.
12. Анапольська А.І. Автоматизоване робоче місце як один із напрямів удосконалення роботи слідчого. URL: <http://aspirantura.16mb.com/doc/conf2015/s2/>.

References

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].
2. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> [in Ukrainian].
3. Instrukttsiia pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen [Instructions on the appointment and conduct of forensic examinations and expert research]: zatverdzhena Nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy 08.10.1998 № 53/5 (u redaktsii nakazu Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 26.12.2012 № 1950/5). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> [in Ukrainian].
4. Naukovo-metodychni rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen [Scientific and methodological recommendations on the preparation and appointment of forensic examinations and expert studies]:

zatverdzeni Nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy 08.10.1998 № 53/5 (u redaktsii nakazu Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 26.12.2012 № 1950/5). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> [in Ukrainian].

5. Volobuiev A.F., Bazhaniuk V.V. Provedennia ekspertyzy za kryminalnym protsesualnym zakonodavstvom Ukrainy [Examination according to the criminal procedural legislation of Ukraine]. Retrieved from: http://eprints.edu.edu.ua/4370/1/arad_law.pdf [in Ukrainian].

6. Kryvopyshyn V.H. Aktualni problemy dosudovoho rozsliduvannia [Actual problems of pre-trial investigation]. Retrieved from: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/424/teoretichni_aspekti_organizaciyi_dosudov.pdf?sequence=2&isAllowed=y [in Ukrainian].

7. Vodko P.P. (2015) Fundamentalniye polozheniya operatyvno-rozisknoi deiatelnosti Ukrayny nuzhdaiutsia v korrektyrovke. *Operatyvno-rozshukova diialnist ta kryminalnyi protses: teoretyko-praktyolohichniy diskurs shchodo yikh spivvidnoshennia v umovakh reformuvannia orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy*. Materialy mizhnarod. nauk.-prakt. konf. 22–23 kvitnia 2015 r. Odesa: ODUVS. S. 9–12 [in Russian].

8. Bandurka O.M. (2012) Teoriia i praktyka operatyvno-rozshukovoi diialnosti [Theory and practice of operational investigative activity]: monohrafiia. Kharkiv: Zolota mylia. 620 s. [in Ukrainian].

9. Volobuiev A.F. (2015) Problemy vzaiemodii subiektiv dosudovoho rozsliduvannia zlochyniv [Problems of interaction of subjects of pre-trial investigation of crimes]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*. Vyp. 3. S. 270–276 [in Ukrainian].

10. Polozhennia pro Yedyniy reiestr dosudovykh rozsliduvan, poriadok yoho formuvannia ta vedennia [Regulations on the Unified register of pre-trial investigations, the procedure for its formation and maintenance], zatverdzhene Nakazom Heneralnoho prokurora Ukrainy vid 30.06.2020 № 298. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text> [in Ukrainian].

11. Anhelienik M.Yu. (2017) Avtomatyzatsiia dokumentoobihu okremykh aspektiv vzaiemodii slidchoho ta prokurora pid chas dosudovoho rozsliduvannia [Automation of the document flow of certain aspects of the interaction between the investigator and the prosecutor during the pre-trial investigation]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav: zb. nauk. prats. Lviv. Seriia yurydychna*. 2017. № 1. C. 244–253 [in Ukrainian].

12. Anapolska A.I. Avtomatyzovane roboche mistse yak odyn iz napriamiv udoskonalennia roboty slidchoho [Automated workplace as one of the ways to improve the investigator's work]. Retrieved from: aspirantura.16mb.com/doc/conf2015/s2/ [in Ukrainian].

Kovalova Olha,

PhD in Law

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4555-0172>

INDIVIDUAL GAPS IN STATUTORY REGULATION OF INFORMATION SUPPORT OF PRE-TRIAL INVESTIGATION IN UKRAINE

The article examines certain gaps in the regulatory and legal regulation of information provision of pre-trial investigation in Ukraine. It is indicated that the information support of the pre-trial investigation should include: 1) the process of getting to know the prosecution, which provides an opportunity to timely and objectively correctly prove the guilt of the subject of the criminal offense; 2) provision of legal assistance by a defense attorney during a pre-trial investigation – as a set of measures and means aimed at parallel search and disclosure of information that contributes to the release of a person from criminal liability/punishment, or reduction of its severity; 3) optional assistance of other participants in the criminal process (victim, suspect, etc.), which contributes to supplementing the evidentiary complex in a specific criminal proceeding. It is noted that the establishment of a clear correlation between the units that are related to the investigation is difficult to overestimate, because such a balance provides an opportunity to approach criminal proceedings more objectively and to reveal criminal offenses in the shortest possible time. That is why the criminal procedural legislation is the main normative legal act, which should establish a clear algorithm of joint investigative activity. It is summarized that all the existing shortcomings of the regulatory regulation of information provision of pre-trial investigation can be divided into several categories: 1) shortcomings associated with the lack of consistency between regulatory and legal acts that regulate various social relations; 2) shortcomings associated with the legislator's rudimentary approach to the evaluation of criminal procedural tools; 3) shortcomings related to the lack of a clear correlation between the normative and legal acts that regulate the activities of various divisions that carry out pre-trial investigation; 4) shortcomings of a temporary nature associated with a special legal regime in the state.

Key words: pre-trial investigation, information provision, criminal process, normative and legal regulation, shortcomings, criminal offense.

Надійшла до редколегії: 29.08.2022